

רשימות

בפרשת השבוע

פקודי

פרק ל"ח פסוק כ"ב

ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה

רש"י: אשר צוה אותו משה אין כתיב כאן, אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפילו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני, כי משה צוה לבצלאל לעשות תחילה כלים ואחר כך משכן, אמר לו בצלאל, מנהג העולם לעשות תחילה בית ואחר כך משים כלים בתוכו, אמר לו כך שמעתי מפי הקדוש ברוך הוא, אמר משה בצל אל היית, כי בודאי כך צוה לי הקדוש ברוך הוא, וכן עשה המשכן תחילה ואחר כך עשה כלים.

צריך ביאור, מדוע משה רבינו אמר לעשות הכלים תחילה, וכי לא יודע משה רבינו שמנהגו של עולם לעשות בית תחילה ואחר כך מכניס לתוכו כלים כמו שאמר לו בצלאל? וכן צריך להבין איך משה רבינו שינה מדבריו של הקדוש ברוך הוא ומצווה לבצלאל לעשות הפוך [אנו לא יכולים לומר לשון הפך, אך זהו לשון הגמרא] ממה שצוה לו הבורא? עוד שאלו רבים מה זה משנה כל כך סדר הדברים, העיקר שבסוף הכלים יעמדו בתוך המשכן?

כדי להבין ענין זה נביא את הגמרא בברכות [נה]. שהוא המקור לדברי רש"י, וכך נאמר שם "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, בצלאל על שם חכמתו נקרא, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים, הלך משה והפך ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן אמר לו משה רבינו מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניסם, שמא כך אמר לך הקדוש ברוך הוא עשה משכן ארון וכלים, אמר לו שמא בצל אל היית וידעת".

הנה אם נתבונן בדברי הגמרא נראה שיש הוספת מילה אחת בסדר הדברים של עשיית מלאכת המשכן, לא רק כלים ומשכן אלא גם ארון, ומשה רבינו אף אומר לבצלאל "עשה לי ארון כלים ומשכן", ארון, זה יצא ראשונה, לפי זה י"ל שמשה רבינו רצה והתכוין שיעשו ארון להשתמש בו וזה יהיה הדבר הראשון לפני הדברים האחרים, כיון שלוחות הברית שמקומם הוא בארון העתיד להבנות בינתיים מונחים שלא במקומם, ואין זה כבוד ללוחות שנתנו למשה רבינו בהר סיני על ידי ה', ומשום כבוד וקדושת הלוחות

הפך את הדברים ממה שנאמר לו, [ונכמו שבלוחות הראשונות שבר אותם מדעתו משום כבודם של הלוחות בראותו את עגל הזהב, ואמר לו הקדוש ברוך הוא "אשר שברת", ועל מילים אלו דורשים חז"ל (בבא בתרא יד:)] אמר לו הקדוש ברוך הוא יישר כחך ששברת, גם כאן שינה מפני כבוד הלוחות], ובראות משה את הלוחות מונחים שלא במקומם הראוי, ולא בארון המיוחד שבצלאל אמור לבנותו, שהוא מכובד ביותר ומצופה זהב מבית ומחוץ, אמר שאין זה כבודם להיות מונחים לא במקומם הראוי, ואם אפשר, צריך למנוע מצב זה אפילו לזמן קצר, ולכן צריך לבנות את הארון תחילה לפני המשכן, [ואם מתחילים ובונים ארון תחילה לפני המשכן, אז שיעשו גם את שאר הכלים תחילה, כי רואים בפסוקים שציווי עשיית כל הכלים נאמרים ביחד אחד אחר השני, נפרד מציווי עשיית המשכן].

כן מצינו גם לגבי הארון שבנה משה שדאג למקום ראוי בשביל הלוחות, כמובא בדברי רש"י בפרשת עקב [דברים י, א] ואמר משה רבינו "ואני עשיתי ארון תחילה, שכשאבוא והלוחות בידי היכן אתנם", [ובארון זה הניחו לבסוף את שברי הלוחות].

ענה לו על כך בצלאל כך הוא מנהגו של עולם שבונים בית תחילה ואחר כך כלים, פירוש: כיון שכך הוא המנהג ממילא זה הוא כבודם של הכלים ומה שמונח בהם, וזהו כבודם של הלוחות שיכנסו עם הארון לבית המוכן להם, [וכך אנו מוצאים שאכן כך עשו, ומיד אחרי שהקימו את המשכן הדבר הראשון שעשו היה לשים את הלוחות בארון ולהכניס את הארון למשכן לפני שאר הכלים (מ, כ כא)], וזה יותר כבוד ללוחות מאשר שיכניסו את הלוחות לארון ואז ימתינו להכנסתם למשכן, וכמו שבאמת נאמר למשה רבינו לכתחילה, שיעשה משכן תחילה.

פרק ל"ט פסוק ל"ג

ויביאו את המשכן אל משה

רש"י: שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקב"ה הקמתו.

צריך באור הרי עבר על כל הכלים של המשכן לאשר אותם, וזאת מלאכה מאוד גדולה לעבור על כל כלי המשכן לראות שנעשו כדת וכדין, וכן נאמר בחומש במדבר [ז' א'] במפורש "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן", ואומר שם רש"י "לפי שמסר נפשו עליו, לראות תבנית כל דבר ודבר כמו שהראהו בהר, להורות לעושי המלאכה, ולא טעה בתבנית אחת", אם כן איך נאמר כאן בפסוק שלא עשה משה שום מלאכה, הרי עשה הרבה מאוד בשביל הכלים כולם שהיה צריך לאשר אותם ומסר נפשו על הדבר כמו שכתב רש"י? "יל שמשו רבינו רצה לעשות מעשה בגופם של הכלים ועבודה בעצם הקמת המשכן, כי רצה להרגיש בגופו, מה שמרגישים בני ישראל, לפיכך הניח לו הקב"ה את מעשה הקמת המשכן, וזה אחד ממידותיו של משה רבינו. דבר זה כבר מצינו אצל משה רבינו עוד לפני שנהיה למנהיג, שנאמר בתחילת חומש שמות [שמות ב', י"א] "וירא בסבלותם", אומר שם רש"י "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם", רצה לומר שלא הסתפק רק לראות את המצב, אלא שם את לבו להרגיש את מצב בני ישראל, וכן מצינו מאוחר יותר במלחמת עמלק כמו שמוא ברש"י [שמות י"ז י"ב, רש"י ד"ה אבן ושימו תחתיו] "ולא ישב לו על כר וכסת, אמר, ישראל שרויין בצער, אף אני אהיה עמהם בצער".

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com